

Zákon ze dne 29. února 1920, č. 125. Sb. z. a n. o volebním soudě s novelou ze dne 30. května 1924, č. 145. Sb. z. a n. a zákon ze dne 18. června 1924, č. 144 Sb. zák. a nař. o inkompatibilitě (neslučitelnosti).

Frant. Svěrák.

(Dokončení.)

Z ustanovení § 23., posl. odst. zák., podle něhož o řízení průvodním platí obdobně ustanovení civilního řádu soudního a z povahy kontradiktorického řízení jde, že strany mají, jak v přípravném řízení, tak také při veřejném líčení, právo činiti veškeré návrhy, vyjádření a otázky, které v řízení průvodním podle civilního řádu soudního jsou přípustny, a že také předseda a votanti mají taktáž práva a tytéž povinnosti v řízení důkazním jako ve sporu civilním. Důsledkem toho může býti veřejné líčení odročeno, zejména jedná-li se o provedení důkazů, které nemohly býti ihned při prvním veřejném líčení provedeny, na př., že svědek se nedostavil, nebo že teprve při veřejném líčení nabídnuty a připuštěny byly důkazy o pravosti nebo nepravosti listiny.

Důsledkem toho, že ustanovení civilního řádu soudního ohledně průvodního řízení platí obdobně před volebním soudem, platí tudíž veškeré zásady civilního řádu soudního o řízení průvodním, zejména tudíž o významu doznání, notoriority, volného uvažování důkazů atd. Veškeré důkazy podle civilního řádu soudního přípustné, včetně důkaz výslechem stran, jsou také přípustny v řízení před volebním soudem. Přípustno jest také zajištění důkazů podle §§ 384. a násl. c. ř. s., poněvadž zákon výjimky nečiní, a poněvadž pro tento ústav v řízení před volebním soudem mluví tytéž důvody, jako v řízení civilním. Neplatí ovšem podle výslovného zákona (§ 18., odst. 3.) provádění důkazů dožadáním soudem a z toho vyplývající důsledky v c. ř. s. Z povahy věci jde, že v řízení před volebním soudem neplatí ustanovení §§ 273., 274., 317., 328., 332., 388., odst. 3. c. ř. s., a veškerá ustanovení o opravných prostředcích. Sporno jest, zda pro řízení před volebním soudem platí obdobně též ustanovení o předložení listiny odpůrcem a osobou třetí. Vzhledem k ustanovení § 18., odst. 3. zák., podle něhož může volební soud uložit zúčastněným stranám, aby předložily listiny, dlužno míti zato, že poslední ustanovení pro řízení před volebním soudem neplatí. Naproti tomu platí ustanovení první, poněvadž návrh některé ze

stran, aby druhá strana předložila listinu, není nic jiného, nežli informování soudu, který na základě této informace může užiti svého práva podle § 18., odst. 3., zák.

Podání písemná jsou přípustna jen dle ustanovení c. ř. s. o řízení průvodním; přípravné spisy v důkazním řízení již civ. s. ř. (§ 258) nepřipustné, jsou vyloučeny zákonem o nejvyš. spr. soudě obdobně platícím.

Při ověřování voleb platí obdobně zásady § 18 zák., a při rozhodování o ztrátě mandátu podle § 13 zák. platí mimo to ještě ustanovení § 19, odst. 1. zák. (§ 21, 1. odst. zák.).

Vzejde-li pochybnost o volitelnosti podle § 10, nebo při rozhodování v obou případech § 13 zák. při ověřování, budiž osobě, o kterou jde, dána příležitost, aby se vyjádřila (§ 18, odst. 2. zák.). Toto ustanovení neplatí při stížnosti podle § 11 d) zák. i když občan, o jehož volbu běží, sám stížnost nepodal.

Nadbytečně uvádí zákon v § 21, odst. 2., že jde-li o ztrátu volitelnosti do Nár. shromáždění nebo žup. zastupitelstva způsobenou odsouzením pro trestný čin, jest volební soud vázán pravoplatným rozsudkem trestního soudu, poněvadž se to podle obdobně platícího § 268 c. ř. s. samo sebou rozumí.

Pro řízení o neslučitelnosti platí zásady §§ 21 a) a b) nov., a neplatí tudíž všeobecně ustanovení §§ 18 a 19 zák. Důkazem toho jest, že §§ 18. a 19. zák. upravují pouze řízení o stížnostech, kdežto § 21 zák. rozšiřuje tato ustanovení na ověřování voleb a rozhodování o ztrátě mandátu, nikoliv na rozhodování o neslučitelnosti. Toto upraveno jest samostatně §§ 21 a) a b) nov. Podle ustanovení těchto §§ provede volební soud z úřední moci potřebná šetření; zejména může si vyžádati podrobnější vysvětlení od vlády, nebo opatřiti si vyjádření zájmových nebo stavovských korporací nebo organizací a pod. Členovi Nár. shr., o něž jde, budiž dána příležitost, aby se vyjádřil do lhůty soudem ustanovené [§ 21 a) nov.]. Při provádění průvodního řízení platí ovšem první věta odst. 3., § 18 zák. (šetření některým členem volebního soudu, nebo zapisovatelem) a o řízení průvodním platí obdobně ustanovení c. ř. s. (§ 16 zák. ink.). Jednání podle §§ 14 a 15 zák. ink. má právo zúčastniti se předseda příslušné sněmovny a příbrati si, nebo za sebe vyslati plnomocníka [§ 21 b), odst. 2. nov.].

Volební soud koná tudíž potřebná šetření, zejména průvody sám za plné účasti plenární schůze podle § 13, odst. 3., nov. ovšem jen v mezích původního návrhu, nejsou oprávněn skutečnosti zakládající neslučitelnost rozšířiti (§ 14 zák. ink. »k návrhu«). Pouze usnesení poslanecké sněmovny, pokud se týče předsednictva, které usnášejí se na základě určitých skutečností, opravňují volební soud řízení z úřední moci předsevzítí. K rozšíření na další skutečnosti bylo by třeba nových usnesení a nového návrhu. Volební soud rozhodne pak v zasedání neveřejném. § 28 zák. o nejv. spr. soudě obdobně

užití nelze, poněvadž zákon sám má ustanovení, která vylučují nařízení veřejného líčení, pokud se týče, nepoukazují k § 19 zák. Zákon neurčuje předsedovi sněmovny nebo jeho plnomocníkovi žádného práva při řízení §§ 14 a 15 zák. ink. Nelze tudíž na osoby tyto užítí obdoby o právech účastníků podle § 18, odst. 3. zák., pokud se týče zák. o nejv. spr. soudě. Osobám těmto přísluší tudíž právo kontroly, kterou jinak vykonává veřejnost. Ač zákon mluví o účasti předsedy a jeho plnomocníka pouze při jednání podle § 14 a 15 zák. ink., mám zato, že toto právo přísluší osobám těmto i při jednání podle § 17 zák. ink., poněvadž není žádného rozdílu v řízení a není žádného zákonodárného důvodu kontrolu zákonnosti vyloučiti.

D.

§ 19.

Hmotné rozhodnutí soudu volebního mimo zák. ink.

Volební soud ve věci samé jest vázán stěžovacími body (§ 11 zák. a §§ 2, 7 a 18 zák. o nejv. správním soudě), nikoliv však konečnými návrhy, poněvadž ustanovení § 20 zák. mu ukládá, aby rozhodl bez ohledu na konečné návrhy stran, co v konkrétním případě odpovídá zákonu. Volební soud má netoliko právo zrušovací jako nejv. správní soud, nýbrž také v mezích zákona právo rozhodovací; jest totiž oprávněn prohlásiti, kdo jest zvolen místo toho, jehož volba byla zrušena.

Vyřizuje stížnost pro nezákonný postup při volbě, má volební soud především zkoumati, zda nezákonný postup mohl míti vliv na konečný výsledek volby, nikoliv, jak správně praví Dr. Weyr v »Soustavě«, na hlasování. Byl-li tudíž nějaký předpis volebního řádu porušen, který podle konkrétního případu neměl vlivu na výsledek volby, nelze stížnosti vyhověti. Na druhé straně nepřináleží volebnímu soudu zkoumati, zda nějaká nesprávnost měla přímo vliv na výsledek volby. Nelze stanoviti nějaké pravidlo pro určení, kdy nezákonný postup mohl míti vliv na výsledek volby, to záleží zcela od konkrétního případu. Často jeden hlas může rozhodovati, často tisíc hlasů nerozhoduje o výsledku volby. Právo volebního soudu v této příčině platí i po stránce formální. Volební soud může na př. na základě zjištění nebo notority, že určité procento voličů k volbě se nedostaví, nebo že obec, ve které se stala volební nezákonnost ve prospěch určité strany, převážně se přiznává k této straně, rozhodnouti, že volební nesprávnost nemohla míti vliv na volbu, poněvadž sporný zlomek jest nerozhodný.

Jestliže volební postup mohl míti vliv na konečný výsledek volby, vyhoví soud stížnosti a prohlásí, v jaké míře se volba zrušuje a podle okolností případu určí, kdo jest zvolen na místo toho, jehož volba byla zrušena (§ 20, odst. 1. zák.). Zákon ne-

určuje míry, podle jaké sluší volbu zrušiti. Míru tu určují rozhodující nesprávnosti a pak obdoba § 56 vol. zák. do obcí, který praví, že úřad, rozhodující o námitkách, zruší buď celé volební řízení, nebo příslušnou část jeho a nařídí po případě volbu novou. Vady, pro něž volba může býti zrušena, týkají se pravidelně místa nebo místa jednání místní nebo obvodní komise. Vady při řízení před krajskou nebo ústřední volební komisí bude lze pravidelně přesně zjistiti a nebude třeba zrušiti volbu. Výjimečně při neplatné vyhlášce podle § 33 vol. zák. do Nár. shromáždění a obdobného ustanovení žup. vol. zák. může se vada týkati celého politického obvodu. Pro vady, týkající se jednotlivých obcí nebo politického okresu, zruší se volby v dotyčné obci nebo okresu, v ostatních částech zůstanou volby platny, totiž sčítání hlasů z těchto částí a zvolení nesporných kandidátů. Poněvadž výsledek nové volby může míti vliv na konečný správný výsledek volby, bude třeba zrušiti volbu kandidáta nebo kandidátů, kteří nezákonným postupem byli zvoleni. Výsledek nové volby může míti podle okolností případu také vliv na druhé a třetí skrutinium, a v tom případě dlužno také zrušiti spornou volbu zvolených v těchto skrutiniích. Ukáží to na praktickém případě. Vada týká se obce, ve které 500 voličů odvolilo. Dvě kandidátní listiny dostaly daleko přes 500 hlasů nad volební číslo, další jedna kandidátní listina dostala 100 hlasů nad volební číslo a jedné kandidátní listině schází 100 hlasů do volebního čísla. Přirozeně volby oněch prvních dvou jsou platné, poněvadž rozdíl 500 hlasů nemůže míti vliv na jejich zvolení. Volba dalšího zvoleného musí býti zrušena, poněvadž 500 hlasů z oné obce může míti vliv na jeho zvolení. Výsledek nové volby může míti vliv na druhé a třetí skrutinium, poněvadž ve druhém skrutiniu ze dvou kandidátů těchto sporných stran, které ve sporném volebním obvodě kandidovaly, byl jeden zvolen 50hlasovou většinou nad volební číslo druhého skrutinia, a druhému 50 hlasů scházelo. Jest proto nutno volbu prvního zrušiti. Totéž platí, jestliže výsledek volby může míti vliv na třetí skrutinium. Je-li volba zrušena, jest činnost volebního soudu ohledně tohoto případu skončena, a novou volbu, případně se všemi skrutiniemi, provedou volební komise. Přirozeně, že i proti nové volbě jest přípustna stížnost.

Okolnosti případu, kdy může volební soud určit, kdo je zvolen na místo toho, jehož volba byla zrušena, mohou býti u voleb do Nár. shromáždění a župního zastupitelstva tyto: 1. Jestliže porušena byla ustanovení § 1 zák. o složení senátu, nebo 2. jestliže jméno, příjmení, zaměstnání a bydliště kandidáta na kandidátní listině bylo nesprávně označeno, takže nelze zjistiti totožnost zvoleného (§ 22 vol. zák. do posl. sněm. a obdobné ustanovení žup. vol. zák.). Volební komise nemají podle zákona v tomto případě práva škrtnati jméno kandidáta nesprávně označeného. 3. Jestliže krajská volební komise nebo župní volební komise neprávem kandidáta z kandidátní

listiny škrtila nebo neškrtila, poněvadž domněle bylo nebo nebylo na kandidátní listině prohlášení kandidátovo, nebo 4. byl neb nebyl nesprávně kandidován župan nebo okresní náčelník, nebo 5. kandidáti byli nadpočetní, nebo 6. komise prohlásila neprávem kandidátní listinu za platnou, ačkoliv byl nedostatek podpisů nebo řádného označení strany (§ 25 vol. zák. do posl. sněm. a obdobné ustanovení žup. vol. zák.), nebo 7. v řízení u ministerstva vnitra neprávem nebyl nebo byl škrtnut kandidát, ač byl kandidován nebo nebyl kandidován v několika krajích, nebo 8. ministerstvo vnitra neprávem považovalo nebo nepovažovalo kandidátní listiny touže stranou za kandidátní listiny různých stran (§ 26 vol. zák. do posl. sněm.), 9. jestliže neprávem byla považována kandidatura za odvolanou nebo neodvolanou, nebo 10. se při skrutiniu k ní nepřihlíželo nebo přihlíželo (§ 27. vol. zák. do posl. sněm. a obdobné ustanovení žup. vol. zák.). Nejpraktičtější případy mohou býti: 11. nezákonné uznání hlasovacích lístků za platné nebo neplatné (§ 43. vol. zák. do posl. sněm. a obdobné ustanovení žup. vol. zák.), 12. nesprávný součet a výpočet volebního čísla při prikazování mandátů krajskou, po případě župní volební komisí a v druhém a třetím skrutiniu a 13. nesprávné přihlížení nebo nepřihlížení ke kandidátním listinám dle § 51 vol. zák. do posl. sněm. (§§ 46, 51, 52 a 53 vol. zák. do posl. sněm. a obdobná ustanovení žup. vol. zák.). 14. Dále nesprávné prikazování mandátu podle pořadí na kandidátní listině ve všech skrutiniích (§§ 47, 49, 52 a 53 vol. zák. do posl. sněm. a obdobná ustanovení žup. vol. zák.), 15. nesprávné uznání nebo neuznání odchylyky tištěné kandidátní listiny od kandidátní listiny podané u krajské nebo župní volební komise, a 16. nesprávné nepřikázání straně mandátů, poněvadž domněle méně kandidátů jmenovala (§ 47. vol. zák. do posl. sněm. a obdobné ustanovení žup. vol. zák.). 17. Konečně, bylo-li nesprávně losováno při druhém a třetím skrutiniu (§§ 52 a 53 vol. zák. do posl. sněm. a obdobné ustanovení žup. vol. zák. V těchto případech totiž lze bezpečně určití zvoleného, po případě podle § 47 ve spojení s § 43 vol. zák. do posl. sněm. a obdobného ustanovení žup. vol. zák. Naproti tomu v těch případech, ve kterých kandidátní listina byla prohlášena za neplatnou nebo nepřipustnou (§§ 21 a 25 odst. 6 vol. zák. do posl. sněm. a obdobná ustanovení žup. vol. zák.), dlužno volbu zrušiti, poněvadž není podkladu pro určení zvolených.

U voleb do župního výboru a komisí může volební soud určití, kdo je zvolen v těchto případech: Byly-li porušeny zásady poměrného zastoupení, a byl-li nebo nebyl-li prohlášen za zvolena neprávem někdo, kdo nedostal, pokud se týče, dostal nadpoloviční většiny a byla-li porušena zásada, že i strana, která nemá tolik členů, kolik činí volební číslo, může obdržeti zastoupení (§§ 56 a 59 žup. vol. zák.). U voleb do župního zastupitelstva pak mimo to ještě, byly-li porušeny zásady § 28 žup. vol. zák., a neprávem kandidátní listiny pokládány za sdružené nebo nesdružené. To platí také, byl-li

porušen předpis odstavce 2 tohoto §, podle něhož prohlášení musí se státi nejdéle čtrnáctý den přede dnem volby («prohlášení m u s í se státi»). Nestalo-li se prohlášení nejdéle čtrnáctý den před volbou, nelze k němu při rozvrhu mandátů přihlížeti. Konečně pro volby do župního výboru a komisi nesprávné rozhodnutí o poměru příbuzenském a švakrovském (§§ 55 a 59 žup. vol. zák.).

Falšováno-li skrutinium, na příklad odnětím hlasovacích lístků, lze určití zvoleného jen tehdy, jestliže bez porušení tajnosti volební lze zjistiti správný počet odevzdaných hlasů pro jednotlivé kandidátní listiny. Zjišťovati, jak který volič volil, jest nepřípustno, poněvadž by tím byla porušena stěžijní zásada ústavy (§ 8 Ústavní listiny a § 38 vol. zák. do posl. sněm. a obdobná ustanovení ostatních zákonů volebních).

Volebnímu soudu přísluší řídití se všemi zásadami volebních zákonů o sčítání hlasů, výpočtu volebního čísla a o prikazování mandátu a dlužno mu přihlížeti po případě též ke kandidátním listinám, ke kterým podle § 51 volebního zákona do posl. sněm. nebylo přihlíženo (§ 20 zák. »kdo jest zvolen místo toho, jehož volba byla zrušena«). Volebnímu soudu přísluší tudíž všechny funkce volebních komisí, včetně ústřední volební komise, a přísluší mu tudíž také právo losování, poněvadž není již úřadu, který by funkce tyto prováděl, a volební soud jest poslední a konečnou stolicí, kterou veškeré příslušné sbory jsou vázány (§ 19 Úst. listiny, §§ 20 a 22 zák.).

Není-li takových okolností, aby bylo možno zjistiti pravý výsledek volby, zruší volební soud volbu.

V případě stížnosti podle § 11 písm. c) zák. určí volební soud, kdo jest zvolen místo toho, jehož volba byla zrušena, a v případě § 11 písm. d) zák. prohlásí volební soud toho, jehož volitelnost byla popřena, za zvoleného a zruší volbu toho, jenž na jeho místě byl nezákonně prohlášen za zvolena (§ 20 odst. 2 a 3 zák.). § 20 odst. 2 zák. praví »týž výrok«, poukazuje na odstavec 1 tohoto §. Poukazem tímto nechťel zákon říci, že se případně celá volba zruší, nýbrž pouze, že se zruší volba toho, který nebyl včas volitelný.

Tytéž zásady obdobně platí při ověřování voleb podle § 10 zák. a při rozhodování o ztrátě mandátu podle § 13 zák., totiž, že volební soud, neověře volby nebo vyslově ztrátu mandátu podle § 13 zák., určí ihned nástupce. Je-li volba nástupce z důvodu nezákonného postupu ve volebním řízení sporná, sečká volební soud s výrokem o určení nástupce, až do vyřízení stížnosti podle § 11 b) zákona.

Právo a povinnost volebního soudu, rozhodovati v oborech působnosti podle § 8 čís. 2, 3 a 4 zák. nenastane, pokud se týče, pomine, a řízení dlužno usnesením zastaviti, jestliže mezitím nastala ztráta mandátu mutatis mutandis z jiných důvodů. Důvody tyto jsou: úmrtí zvoleného, neověření, uplynutí volebního období (důvody toho jsou jako při pozbytí členství přísedícího v § 3 uvedené),

resignace na mandát (§ 21 Úst. listiny pro volby do posl. sněm. a senátu a § 15 zák. o žup. zřízení), rozpuštění sboru (§§ 11, 16 a 31 Úst. listiny a §§ 14 a 15 d) zák. o župním zřízení), odepření slibu nebo složení slibu s výhradou (§ 22 odst. 3 Úst. listiny, § 6 odst. 3 jednacích řádů do poslanecké sněmovny a senátu a § 53 žup. vol. zák.), rozhodnutí volebního soudu, že zvolený ztratil po volbě volitelnost, včetně rozhodnutí podle § 15 b) zák. o župním zřízení, nebo že zvolený přestal býti z důvodů nízkých nebo nečestných příslušníkem strany, z jejíž kandidátní listiny byl zvolen (§ 13 zák. a § 15 b) zák. o župním zřízení), u členů Nár. shromáždění zvolení do obou sněmoven (§ 1 odst. 2 a 3 zák. o složení senátu), složení slibu presidentského podle § 65 Úst. listiny, když byl člen Nár. shromáždění zvolen prezidentem republiky (§ 10 zák. ze dne 9. března 1920, čís. 161 sb. zák. a nař.), u členů župního zastupitelstva, výborů a komisí pak mimo to sesazení podle § 100 zák. o župním zřízení a konečně u členů župního zastupitelstva, jestliže člen tohoto zastupitelstva stal se členem Nár. shromáždění, úředníkem, zřízencem župního nebo okresního úřadu, úřadu nadřízeného, župního nebo okresního ústavu nebo podniku (§ 6 odst. 6 žup. vol. zák.).

Volební soud podá o usneseních a nálezech, kterými ověřuje volby, nebo rozhoduje o ztrátě mandátu, nebo kterými vyřizuje stížnosti podle § 8 čís. 3 zák., nebo rozhoduje o návrzích neslučitelnosti podle §§ 14, 15 a 17 zák. ink., příslušnému sboru písemnou zprávu (§ 22 zák.). Podle stylisace zákona »o usneseních a nálezech«, »kterými vyřizuje«, dlužno míti zato, že volební soud podává zprávu i tehda, když vyřídí stížnost podle § 17 zák., nebo když stížnost nebo návrh podle § 13 zák. vzaty zpět, nebo když návrh na ověření, stížnost a návrh podle § 13 zák. neb návrh o prohlášení neslučitelnosti ve smyslu § 44 zák. o neiv. správním soudě dlužno zastaviti (na př. z důvodu, že zvolený se vzdal mandátu), neboť ve všech těchto případech dlužno řízení zastaviti usnesením.

§ 20.

Hmotné rozhodnutí soudu volebního podle zák. ink.

Volební soud rozhodne, zda u člena, proti němuž byl podán návrh na prohlášení neslučitelnosti, nastal případ neslučitelnosti či nenastal. Uzná-li volební soud, že nastal případ neslučitelnosti, vysloví, že člen jest povinen do 14 dnů ode dne doručení nálezu zanechat činnosti, která byla uznána neslučitelnou s členstvím v Nár. shromáždění. Pro doručení nálezu platí obdobně ustanovení civ. řádu soudního o doručování žalob. Zjistí-li se však, že člen Nár. shromáždění byl veden pohnutkami nečestnými a při tom buď vážně poškodil zájem státní, nebo se obohatil, zbaví jej volební soud mandátu. Nepodá-li člen Nár. shr. ve lhůtě shora uvedené předsednictvu příslušné sněmovny písemného prohlášení o tom, že nálezu voleb-

ního soudu vyhověl, pokládá se za to, že se vzdává mandátu. Pokračuje-li člen Nár. shromáždění i po svém písemném prohlášení v neslučitelné činnosti, zbaví jej volební soud k novému návrhu předsednictva sněmovny mandátu (§ 15 zák. ink.).

Zároveň s výrokem, že člen Nár. shromáždění zbavuje se mandátu z důvodu § 15 zák. ink., může volební soud vysloviti, že člen jest povinen částku, o níž se obohatil, zaplatiti ve prospěch chudinského fondu jeho domovské obce (§ 21 c) nov.). Zákon praví sice, že částka tato připadá ve prospěch chudinského fondu, avšak vzhledem k tomu, že nález tento se vykoná podle § 21 d) nov. cestou soudní exekuce, jest třeba podle § 7 ex. ř., aby v exekučním titulu byla uvedena osoba oprávněná, tudíž zmíněný chudinský fond. Podle téhož § 7 ex. ř. jest dále třeba, aby v nálezu uveden byl čas, do kdy plnění vykonati se má. Poněvadž ani zákon ani zákon o nejv. spr. soudě nemají ustanovení o lhůtě k plnění, dlužno podle obdoby § 409 c. ř. s. určití čtrnáctidenní lhůtu k zaplacení řečeného obnosu, počínající doručením nálezu.

Sporno jest, zda volební soud může vysloviti výrok o náhradě jen v tom případě, když zbaví člena Nár. shromáždění podle § 15 zák. ink. mandátu, nebo i když ho mandátu nezbaví, poněvadž nezjistil pohutky nečestné, ač zjistiti mohl, že člen Nár. shromáždění se obohatil. Mám za to, že jen v prvním případě a to proto, že soudní výrok v druhém případě jest předepsán zákonem, totiž první větou § 15 zák. ink., který omezuje v tomto případě právo soudce pouze na zákaz další neslučitelnosti.

Důkazem toho jest, že i v případě ztráty mandátu podle odst. 2. § 15 zák. ink. nepřísluší volebnímu soudu zabývati se otázkou jak nečestnosti, tak obohacení, a konečně ta úvaha, že zákon žádá zanechání činnosti neslučitelné teprve po 14 dnech od doručení nálezu, nepodrobuje činnost během této doby, třebas i s obohacením spojenou, řízení a sankci, leč na opětný návrh předsednictva.

Další otázkou jest, ve kterých případech může, lépe řečeno, má volební soud vysloviti výrok o náhradě. Zákon i motivy nedávají po rozřešení této otázky žádné rukověti. Podle všeobecných zásad dlužno tudíž míti za to, že volební soud má vynésti tento výrok, když bezpečně zjistí alespoň nejmenší výši obohacení, a když toto obohacení jest skutečné, nikoliv ilusorní následkem pozdější konjunktury v době dodání pro dodatele nepříznivé.

Pochybnosti vzbuzuje věta, že člen jest povinen do 14 dnů od doručení nálezu zanechat činnosti neslučitelné. Zanechati této činnosti do budoucna mimo případy, které zavdaly příčinu ku zakročení, nedává příčiny k pochybnostem, avšak jedná se o případy, kdy člen Nár. shromáždění jest vázán smlouvou, která během 14 dnů nezanikne. Nepropustí-li ho druhá strana, ať stát z jakékoliv smlouvy neslučitelné, ať podnik ze správy nebo smlouvy o úkon, a nechce-li se vydati člen Nár. shromáždění nepřijemnostem sporu o

dodržení smlouvy, nezbyvá, než aby činil důsledky, nebo čekal důsledků zákona. Ani assignace poměru dlužnického ho nezachrání, leč by assignace tato byla úplná, totiž, že by věřitel přijal assignáta jako svého dlužníka. Za pokračování v neslučitelné činnosti pokládati však nelze, jestliže člen Nár. shr. neslučitelné plnění, k němuž soudem byl odsouzen, nechá vymáhati cestou exekuce, poněvadž on sám při tom jest trpným, nikoliv činným. Právní praesumpce, že o členu, který nedá včas písemného prohlášení, pokládá se za to, že se vzdává mandátu, má účinnost neodvolatelné resignace podle § 21 Úst. listiny. Každé pozdější prohlášení ve smyslu § 15. zák. ink. nemůže toto zákonem vynucené vzdání se zvrátiti. Nepísemné prohlášení jest nedostatečné.

Zjišťování se strany volebního soudu, zda člen Nár. shromáždění byl veden pohnutkami nečestnými a při tom buď vážně poškodil zájem státní nebo se obohatil, děje se současně s řízením, zda nastal u určitého členu případ neslučitelnosti. Jestliže volební soud jedné alternativy nezjistil, odpadá zjišťování o druhé alternativě, poněvadž zjišťování toto nemá pak procesního významu.

Výrok na zbavení mandátu podle § 15 odst. 1. zák. ink. jest vázán dvěma podmínkami, jednak pohnutkami nečestnými (viz nahoře při hmotných podmínkách ztráty mandátu podle § 13 b) zák. a nov.), jednak vážným poškozením zájmu státního, nebo že se člen Nár. shromáždění obohatil. Není pochyby, že zákon slovy »zájem státní« míní i zájem ostatních právnických osob v § 1 zák. ink. uvedených. Žádá se vážné poškození zájmu státního, nikoliv nepatrné. Zájem státní není jen újma majetková, nýbrž též i ideální, jako jest na př. sváděním ku zneužití úřední moci. Čin ale musí býti dokonán, a nestačí pokus (»poškodil«, »obohatil«). Poškození zájmu státního není jen plněním, které stát konati musí, nýbrž i plněním, které konati musí nebo konal člen Nár. shromáždění (na př. dodání špatnějšího zboží). V prvním případě vztahuje se toto poškození na dobu smlouvy, v druhém případě na dobu dodání. Pojmeme »obohaceni« nelze rozuměti přiměřený občanský zisk, nýbrž zisk, který tento slušný občanský zisk vážně přesahuje. Důkazem toho jest, že alternativa tato zařaděna jest na roveň vážného poškození státního zájmu. Jestliže člen Nár. shromáždění vydělal jen tolik, co jest přiměřeno, nelze mluvit o obhaceni. Obhaceni může býti buď v době smlouvy, nebo v době dodání; v tomto případě jen následkem špatného plnění. Konjunktura pro dodavatele v době dodání příznivá, nemůže podle úmyslu zákonodárce učiniti slušnou smlouvu závadnou. To vše platí mutatis mutandis, když stát jest dodavatelem nebo propachtovatelem.

Jednání před volebním soudem v tom případě, když člen Nár. shromáždění i po svém písemném prohlášení pokračuje v neslučitelné činnosti, děje se ve zvláštním druhém řízení. Ač zákon praví pouze, že řízení toto jest zavést k novému návrhu předsednictva

sněmovny, mám za to, že návrhem předsednictva rozumí se návrh za všech podmínek § 14 zák. ink., jelikož návrh tento jest samostatný a podle § 14 zák. ink. rozhoduje volební soud jenom na základě kvalifikovaného návrhu předsednictva. K závěru tomu vede zejména úvaha, že i v tomto případě bylo úmyslem zákonodárce, aby člen Nár. shr. byl napřed slyšen. Návrhu podati nelze, pokud se týče, řízení dlužno usnesením zastaviti, nastaly-li důvody uvedené v § 19 tohoto pojednání.

Zák. ink. § 17 zavádí výslovně ústav obnovy řízení, který se celkem kryje s ustanovením § 530, čís. 7 civ. ř. s. Za obnovu řízení u volebního soudu může žádati předsednictvo sněmovny nebo člen, o něhož jde, jestliže vyšly najevo skutečnosti nebo průvody, které jsou s to, aby měly podstatný vliv na výrok volebního soudu a které nemohly býti uplatněny v řízení původním. Za skutečnosti dlužno pokládati veškeré důvody uvedené v § 530 civ. ř. s., nejen důvody pod č. 7 § 530 c. ř. s. uvedené. Nové okolnosti a průvody musí míti podstatný vliv na výrok volebního soudu, t. j. takový, že mohou přivoditi pro toho, kdo za obnovu žádá, příznivější rozhodnutí. Řízení o obnovu jest nepřipustno, jestliže okolnosti a průvody mohly býti v původním řízení uplatněny a úmyslně nebo zaviněním žalodatele uplatněny nebyly (§ 17 zák. ink. »nemohly býti uplatněny«).

Právní subsumpce není důvodem k obnově řízení.

Návrh předsednictva jest opět vázán všemi podmínkami § 14 zák. ink. jako návrh podle § 15 odst. 2. zák. ink. a z těchže důvodů. Sporno jest, zda předsednictvo sněmovny může podati návrh za obnovu řízení ve prospěch člena Nár. shromáždění jako za okolností státního zástupce v řízení trestním. Mám za to, že nikoliv. Ustanovení trestního řádu jest výjimečné. V řízení před volebním soudem, pokud se týče stadia zahájení řízení, platí zásada projednací platná pro řízení před nejv. spr. soudem. Řízení jest možno zahájití na návrh stran a tato stranická úloha jest důsledně provedena. Předsednictvo tvoří stranu, která nemůže prováděti úkony strany druhé.

Novým nálezem vysloví se, zda a pokud se mění původní náleze. Uzná-li volební soud, že neslučitelnosti v původním náleze vyslovené nebylo, obnoví volební soud novým nálezem stav, jaký by byl, kdyby původní náleze nebyl býval vydán (§ 17 odst. 2 zák. ink.). Vyhoví-li volební soud návrhu předsednictva, jest rozhodnutí na snadě. Buď vysloví, že nastal případ neslučitelnosti a dá členu Nár. shromáždění zákaz další neslučitelné činnosti, když byl dříve vyslovil, že nenastal případ neslučitelnosti, nebo i v tomto případě zbaví jej mandátu, když zjistil podmínky druhé věty § 15 zák. ink., nebo konečně zbaví jej mandátu z důvodu této druhé věty § 15 zák. ink., když byl dříve dal pouze zákaz další činnosti neslučitelné.

Vyhoví-li návrhu člena Nár. shromáždění, jemuž dal dříve zákaz další neslučitelné činnosti, vysloví, že původní náleze se změ-

ňuje v tom smyslu, že případ neslučitelnosti nenastal, a že se zrušuje zákaz další činnosti domněle neslučitelné. Jestliže volební soud zbavil žadatele mandátu z důvodu § 15 druhé věty, odst. prvního zák. in., mohou nastati dvě alternativy. Buď volební soud vysloví, že se původní nález zrušuje a mění se v zákaz další neslučitelné činnosti, nebo že nález, jímž člen Nár. shromáždění byl zbaven mandátu, se zrušuje a vyslovuje se zároveň, že nástupce žadatele se zbavuje mandátu. Podobný nález dlužno vysloviti v případě druhého odstavce § 15 zák. ink., první věty, totiž při nucené zákonné resignaci. V tomto případě tato resignace se zruší a nástupce zbaví se mandátu. Jestliže uplynulo volební období, nebo sněmovna byla rozpuštěna, omezí se nález první na prohlášení neslučitelnosti a nález druhý na první větu. Jestliže byla vyslovena ztráta mandátu z důvodu § 15, 2. odst. zák. ink., druhé věty, jsou možny tyto kombinace. Buď oba původní nálezy byly nesprávné, poněvadž člen Nár. shromáždění se nedopustil neslučitelné činnosti, ani v ní nepokračoval, nebo první nález byl správný a obnoví se pouze nález druhý, když se zjistí, že člen Nár. shromáždění v činnosti neslučitelné nepokračoval, nebo první nález byl správný a obnoví se pouze nález druhý, když se zjistí, že člen Nár. shromáždění v činnosti neslučitelné nepokračoval, nebo konečně první nález byl nesprávný, avšak člen Nár. shromáždění po nálezu započal neslučitelnou činnost. Tento poslední případ zavdává příčinu k pochybnosti. Nebylo by spravedливо a bylo by proti znění a duchu zákona, aby člen Nár. shromáždění ihned byl zbaven mandátu, ačkoliv měla předcházeti výstraha. Na druhé straně bylo by proti procesní hospodárnosti, aby člen Nár. shromáždění byl úplně rehabilitován, když se přece dopustil jednání neslučitelného. Mám proto zato, že v tomto případě dlužno zrušiti ztrátu mandátu a omeziti se na výstrahu podle první věty § 15 zák. ink. Jestliže se ale zjistí a tímto zjištěním volební soud zabýváti se má, že jsou tu podmínky podle druhé věty, prvního odstavce, § 15 zák. ink., nevyhoví soud žádosti o obnovu. Byl-li původním nálezem, nyní změněným ve výstrahu nebo úplné osvobození, odsouzen člen Národního shromáždění ku náhradě obohacení, vyřkne též volební soud, že i tento výrok se zrušuje (§ 17, odst. 2., zák. ink. »obnoví stav ... před nálezem«). Další případné vymáhání zaplacené částky z důvodu bezdůvodného obohacení děje se pořadem práva soukromého.

Další otázkou jest, do které doby možno podati návrh na obnovu. Z jasného znění zákona a úmyslu zákonodárce (§§ 14 a 17 zák. ink. »předsedou příslušné sněmovny«, »předsednictvu«, t. j. předsednictvo sněmovny, jejímž členem byl člen Nár. shromáždění, když vznesena na něho obžaloba neslučitelnosti a pak trest event. ztráty mandátu) jde, že do té doby, po kterou volební období trvá, nebo než sněmovna byla rozpuštěna. Tato mez platí též pro člena Nár. shromáždění. Byl-li návrh do té doby podán, dlužno o něm

rozhodnouti, poněvadž obě strany mají hmotný nebo ideální zájem na rozhodnutí.

Jestliže člen Nár. shromáždění zemře, nemohou dědicové jeho podati návrh na obnovu, poněvadž podle zákona může tak učiniti pouze člen Nár. shromáždění a to ani ne v tom případě, když člen Nár. shromáždění odsouzen byl k náhradě, jelikož zákon výjimky nečiní. Přirozeně, že dědicové pořadem práva vymáhati vrácení náhrady, poněvadž civilní soud jest naprosto nepřislušný i praejudiciálně zrušiti rozhodnutí volebního soudu, a bez tohoto zrušení není tu sine causa. Zemřel-li člen Nár. shromáždění dříve, než rozhodnuto bylo o návrhu podaném jím nebo předsedou sněmovny, odpadá další jednání a to i v tom případě, jestliže člen Nár. shromáždění odsouzen byl k náhradě. Důvody jsou tytéž, jaké uvedeny v § 13 tohoto pojednání.

Řízení nelze zahájit nebo v něm pokračovati ještě z těchto důvodů. Nebyl-li člen Nár. shromáždění ověřen, vzdal-li se mandátu, odepřel-li nebo složil slib s výhradou, rozhodl-li volební soud, že zvolený ztratil volitelnost nebo pozbyl-li mandátu výrokem volebního soudu z toho důvodu, že přestal býti z důvodů nízkých nebo nečestných příslušníkem strany a konečně složil-li slib presidentský.

§ 21.

Formelní rozhodnutí soudu volebního.

Volební soud rozhoduje při zkoumání a ověřování voleb vždy ve formě usnesení (§ 10 zák.), o ztrátě mandátu podle § 13 zák. nálezem (§ 36 zák. o nejr. spr. soudě), o neslučitelnosti nálezem (§ 13 zák. ink.) a o stížnostech taktéž nálezem (§ 20 zák. a § 36 zák. o nejr. správ. soudě). Tato poslední otázka jest sporná. § 20 zák. určuje formu nálezu jen v případech stížnosti podle § 11, písm. b) a c), a to doslovně jen tehdy, bylo-li stížnosti vyhověno, nikoliv byla-li stížnost zamítnuta. O formě rozhodnutí stížnosti podle § 11, písm. a) a d) zák., zákon se nezmiňuje. Podle § 10 zák. ověřuje, nikoliv neověřuje volební soud volby usnesením. Podle § 21 zák. platí ustanovení § 20 zák. jak při ověřování voleb, tak při rozhodování podle § 13 zák. Vzhledem ku stilisaci § 22 zák., který mluví o usneseních a nálezech, jak podle § 10, tak podle § 8, čís. 3., a podle § 13 zák., mohlo by býti vykládáno, že rozhodnutí volebního soudu i při ověřování může se díti formou nálezu v tom případě, když volební soud neověří volby a prohlásí jiného za zvolena, a naproti tomu, že rozhodování podle §§ 11 a 13 zák. jest možno formou usnesení, když se stížnosti nevyhoví. Než tento výklad byl by v odporu s dějinným vývojem zákona i logikou. Podle původní vládní osnovy rozhodoval soud při ověřování a ztrátě mandátu výslovně usnesením (sr. též důvodovou zprávu) a o stížnostech nálezem. Zákon při úpravě nynějšího § 10 a § 20 v tomto bodě ničeho nezměnil, vyne-

chal ale v nynějším § 13 slovo »usnesením«, obsažené v § 10 osnovy. Z toho tudíž jde, že zákon přijal formy rozhodnutí, jak byly navrhovány osnovou, až na rozhodování podle § 13 zák., pro něž sice formy výslovně neustanovil, avšak vynechav slovo »usnesením«, chtěl, aby podle obdoby zák. o nejev. správ. soudě rozhodováno bylo nálezem. Nebylo by také logické, aby ve sporu bylo rozhodováno jednou tou, po druhé onou formou podle výsledku, kdyžtž ve sporech civilních zákon jest důsledný. Totéž platí i ohledně ověřování. Zákon sám byl by také nedůsledný, neustanoviv formy rozhodnutí při stížnostech podle § 11, lit. a) a d) zák., pro něž by pak platila vždy obdoba zák. o nejev. správ. soudě, tudíž forma nálezu. Poukaz § 21 zák. na obdobu § 20 zák. platí podle zřejmého úmyslu zákonodárce jen ohledně hmotného obsahu, totiž prohlášení jiného za zvolena, nikoliv formy.

Slučovací stylisace § 22 zák. »o usneseních a nálezech« vztahuje se jednak na veškerá rozhodování volebního soudu podle zák. nov. a zák. ink., jednak také chtěl zákon pojmuti do tohoto ustanovení, když stížnosti, návrhy a žádosti se vyřizují podle § 17 zák. a dle § 44 zák. o nejev. spr. soudě, pouhým usnesením.
